

Justitsministeriet
Lovafdelingen

Jmt. Mdt.
9 DEC. 2008

RIGSADVOKATEN

DATO 8. december 2008

JOURNAL NR.

RA-2008-1211-0001

BEDES ANFORT VED SVARSKRIVELSER

SAGSBEHANDLER: RJE/KT

+ bilag

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16

1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00

FAX 33 43 67 10

Anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger i 2007

1. Indberetningsordningen

Ved Rigsadvokatmeddelelse nr. 2/2000 blev der fastsat regler om indberetning af varetægtsfængsling ud over 3 måneder. Reglerne havde til formål at sikre, at varetægtsfængslinger blev af så kort varighed som muligt. Det fulgte blandt andet af meddelelsen, at politimestrene (nu politidirektørerne) skulle underrette statsadvokaten om alle sager, hvor sigtede var varetægtsfængslet i mere end 3 måneder. Underretningen skulle danne grundlag for statsadvokatens eventuelle drøftelser med politimesteren (nu politidirektøren) om sagens tilrettelæggelse og videre behandling med det formål at sikre, at varetægtsfængslingen blev så kort som mulig. Underretningen skulle indeholde en række nærmere angivne oplysninger, herunder om begrundelsen for at det havde været nødvendigt at anmode om forlængelse af varetægtsfængslingen. Når der var afsagt dom i byretten, skulle en udskrift af dommen sendes til statsadvokaten med et særskilt skema. Statsadvokaterne skulle én gang årligt underrette Rigsadvokaten om antallet af personer, der havde været varetægtsfængslet i mere end 3 måneder, før der var blevet afsagt dom i 1. instans.

Indberetningerne har dannet grundlag for, at Justitsministeriets Forskningsenhed har kunnet gennemføre undersøgelser af anvendelsen af længerevarende varetægtsfængslinger i perioden 2000 – 2004, i 2005 og i 2006.

Rigsadvokaten har på baggrund heraf hvert år redegjort over for Justitsministeriet for udviklingen i anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger.

Justitsministeriets Forskningsenhed tilkendegav i forbindelse med undersøgelsen vedrørende 2005, at det kun i begrænset omfang havde været muligt at belyse, hvilke forhold der havde haft indflydelse på, at varetægtsfængslingerne havde været i mere end 3 måneder. Forskningsenheden anførte i den forbindelse, at der ikke syntes at være en systematisk eller konsekvent angivelse af disse årsager, og at indberetningerne kun i knap halvdelen af tilfældene pegede på årsager til, at varetægtsfængslingerne var blevet langvarige.

RIGSADVOKATEN

På den baggrund blev der ved Rigsadvokaten Informerer nr. 26/2006 udsendt et nyt bilag til Rigsadvokatmeddelelse nr. 2/2000 med henblik på at forbedre datagrundlaget og med henblik på at sikre, at årsagerne blev bedre belyst.

SIDE 2

Denne redegørelse vedrører anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger i 2007 og er baseret på de analyser, som Justitsministeriets Forskningsenhed har gennemført på grundlag af statsadvokaternes indberetninger til Rigsadvokaten. Forskningsenhedens undersøgelse vedlægges som bilag A.

2. Datagrundlag

Rigsadvokaten modtager alene indberetninger om langvarige varetægtsfængslinger i sager, hvor varigheden af varetægtsfængslingen overstiger 3 måneder, og hvor der er faldet i dom 1. instans.

Varetægtsfængslinger i sager, hvori der ikke er rejst tiltale, men hvor der f.eks. er sket påtaleopgivelse i medfør af retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2, er ikke omfattet af indberetningspligten til rigsadvokaten. Heller ikke varetægtsfængslinger i sager, hvor der skal ske udlevering til retsforfølgning i udlandet, er omfattet af indberetningsordningen.

3. Anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2007

- Antal og varighed

Justitsministeriets Forskningsenheds undersøgelse omfatter 620 langvarige varetægtsfængslinger.

Disse varetægtsfængslinger havde i 2007 en gennemsnitlig varighed på 216 dage (svarende til ca. 7 måneder), jf. bilag A, tabel 1.

43 % (272) af de langvarige varetægtsfængslinger varede mere end 6 måneder. 56 % (348) varede 3 - 6 måneder. 30 % (189) varede 6 måneder - 1 år. 13 % (83) varede mere end 1 år.

- Fordeling på kriminalitetstyper

De langvarige varetægtsfængslinger i 2007 vedrører navnlig sigtelser for narkotikaforbrydelser (26 %), røveri (19 %), alvorlige voldsforbrydelser, herunder grov vold, uagtsomt manddrab, trusler mod vidner, menneskesmugling, sprængning med henblik på personskade, hensynsløs fareforvoldelse, frihedsberøvelse for vindings skyld og menneskehandel (15%) samt ejendomsforbrydelser i øvrigt (12 %), jf. tabel 1.

RIGSADVOKATEN

SIDE 3

- Domfældelser i forhold til rejste sigtelser

39 % af varetægtsfængslingerne vedrørte en enkelt sigtelse, mens 61 % vedrørte mindst to sigtelser, jf. tabel 2.

63 % af de varetægtsfængslede blev dømt for det eller de forhold, der var rejst sigtelse for (hovedsigtelser og bisigtelser), mens 27,5 % blev dømt for en eller flere men ikke alle de sigtelser, der var rejst. 7 % blev fundet skyldig og dømt efter en mildere bestemmelse, end der var rejst sigtelse for, mens 0,2 % blev dømt efter en grovere bestemmelse. Endelig var der i 3 % af sagerne ikke overensstemmelse mellem den rejste sigtelse og den bestemmelse, der blev domfældt for. 2 % af de varetægtsfængslede blev frifundet, jf. tabel 4.

- Sanktioner

Langt størstedelen (79,2%) af de personer, der var varetægtsfængslet i lang tid i 2007, blev idømt ubetingede fængselsstraffe, herunder kombinationsdomme. 31 % af disse blev idømt straffe på op til 1 års fængsel, mens 62 % blev idømt straffe på mere end 1 års fængsel, og 17 % blev idømt straffe på mere end 5 års fængsel. Den gennemsnitlige længde af de idømte straffe var 34 måneder.

Af de øvrige personer, der var varetægtsfængslet i lang tid i 2007, blev 15 % idømt foranstaltningsdomme, 2 % blev idømt en ungdomssanktion, 0,2 % (1 person) blev idømt en betinget fængselsstraf og 0,5 % (3 personer) blev idømt en bøde.

For nærmere oplysninger henvises til tabel 4 og 5.

- Varetægtsfængslede under 18 år

8,8 % (55 personer) af de personer, der var varetægtsfængslet i lang tid i 2007, var under 18 år, da varetægtsfængslingen blev påbegyndt. Undersøgelsen indeholder ikke oplysninger om, i hvilket omfang der eventuelt er anvendt surrogatfængsling.

4. Udvikling i forhold til tidligere år

- Fald i antal og procentvis andel af langvarige varetægtsfængslinger

RIGSADVOKATEN

SIDE 4

I perioden 2001 – 2005 var der en konstant stigning såvel i antallet af langvarige varetægtsfængslinger som i de langvarige varetægtsfængslingers procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger. Samlet steg antallet af langvarige varetægtsfængslinger med 61 % fra 446 i 2001 til 717 i 2005. De langvarige varetægtsfængslingers procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger steg fra 7,6 % i 2001 til 12,4 % i 2005.

Fra 2005 til 2006 faldt antallet af langvarige varetægtsfængslinger til 657, ligesom de langvarige varetægtsfængslingers procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger faldt fra 12,4 % til 11,1 %.

I 2007 var der et yderligere fald i antallet af langvarige varetægtsfængslinger til 620. Endvidere faldt de langvarige varetægtsfængslingers procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger fra 11,1 % i 2006 til 10,5 % i 2007. Samlet var der i perioden 2005-2007 et fald på 13,5 % i antallet af langvarige varetægtsfængslinger og et fald på 14 % i disses procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger.

Justitsministeriets Forskningsenhed har bemærket, at faldet i antallet af langvarige varetægtsfængslinger fra 2005 til 2007 først og fremmest skyldes færre langvarige varetægtsfængslinger for narkotikaforbrydelser og røveri. Der henvises nærmere til tabel 7.

- Mindre stigning i den gennemsnitlige længde af langvarige varetægtsfængslinger

Den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger varierede i perioden 2001-2005 mellem 219 og 230 dage. I 2006 faldt den gennemsnitlige varighed til 206 dage.

I 2007 steg den gennemsnitlige varighed til 216 dage.

For nærmere oplysninger henvises til tabel 6.

- Fordeling på kriminalitetstyper

Justitsministeriets Forskningsenheds undersøgelse viser, at der ikke er klare udviklingstendenser med hensyn til fordelingen af varetægtsfængslinger efter kriminalitetstyper. For den samlede periode 2001-2007 er der dog en stigning i antallet af langvarige varetægtsfængslinger for alvorlige voldsforbrydelser, ligesom disses procentvise andel i forhold til de øvrige kriminalitetstyper er steget. For samme periode ses desuden et fald i andel og antal af langvarige varetægtsfængslinger for røveri. For nærmere oplysninger henvises til tabel 7.

RIGSADVOKATEN

- Lokale forskelle

SIDE 5

Undersøgelsens tabel 8 viser fordelingen af langvarige varetægtsfængslinger i forhold til politikredse for årene 2001-2007.

Det fremgår heraf, at der er forskel på antallet af langvarige varetægtsfængslinger i de enkelte kredse, og at der desuden er forskel på de langvarige varetægtsfængslingers procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger i kredsene. Andelen af langvarige varetægtsfængslinger var størst hos Sydøstjyllands Politi, hvor 19 % af samtlige varetægtsfængslinger var langvarige, og lavest hos Bornholms Politi, hvor kun 6 % af samtlige varetægtsfængslinger var langvarige. På landsbasis udgjorde langvarige varetægtsfængslinger i gennemsnit 10,5 % af samtlige varetægtsfængslinger i 2007.

5. Årsager til langvarig varetægtsfængsling

Justitsministeriets Forskningsenheds undersøgelse indeholder i afsnit 4 en gennemgang af forhold, der kan have indflydelse på længden af varetægtsfængslinger, herunder mentalundersøgelser, forelæggelse for Retslægerådet, forelæggelse for statsadvokaten, antallet af sigtede og berammelsestider hos domstolene.

Undersøgelsen peger på, at mentalundersøgelser kan have betydning for varetægtsfængslingers længde. Undersøgelsen giver imidlertid ikke grundlag for en entydig konklusion vedrørende mentalundersøgelsernes betydning for længden af varetægtsfængslinger. Undersøgelsen viser, at den gennemsnitlige varighed af varetægtsfængslinger i sager, hvor der ikke gennemføres mentalundersøgelser, er 206 dage, mens den i sager, hvor der gennemføres mentalundersøgelser, er 241 dage, jf. tabel 9. Undersøgelsen viser endvidere, at den gennemsnitlige varighed af en varetægtsfængsling er 345 dage i sager, hvor mentalundersøgelsen udarbejdes inden for 1 måned, ca. 200 dage, når mentalundersøgelsen gennemføres på mellem 1-3 måneder, og 280 dage, når mentalundersøgelsen varer mere end 3 måneder, jf. tabel 10. Ifølge undersøgelsen tager det gennemsnitligt 81 dage at gennemføre en mentalundersøgelse. Kendelser om

mentalundersøgelser afsiges ofte samtidig med eller umiddelbart efter kendelsen om varetægtsfængsling. Undersøgelsen tyder på, at det forhold, at en kendelse om mentalundersøgelse afsiges mere end 2 uger efter varetægtsfængslingens start, kan være en indikator for, at varetægtsfængslingen bliver særlig langvarig, jf. tabel 9.

Undersøgelsen peger på, at forelæggelser for Retslægerådet kan have betydning for varetægtsfængslingens længde. Den gennemsnitlige varetægtstid i sager, hvor der ikke sker forelæggelse for Retslægerådet er 209 dage, mens den i sager, der forelægges Retslægerådet, er 304 dage, jf. tabel 12. De fleste forelæggelser for Retslægerådet vedrører mentalundersøgelser. Undersøgelsen viser, at der i gennemsnit går 23 dage fra en mentalundersøgelse er klar, til sagen forelægges for Retslægerådet, og at Retslægerådet gennemsnitligt er 37 dage om at udarbejde en udtalelse i sager med langvarig varetægtsfængsling.

RIGSADVOKATEN

SIDE 6

Undersøgelsen peger på, at forelæggelse af sagen for en statsadvokat til afgørelse af tiltalespørgsmålet kan medvirke til eller være indikator for langvarig varetægtsfængsling, hvis statsadvokatens sagsbehandlingstid overstiger to uger, jf. tabel 13. Den gennemsnitlige varetægtstid i sager, der ikke har været forelagt for en statsadvokat, er således 181 dage, mens den gennemsnitlige varetægtstid er mere end 280 dage i sager, der har været forelagt for en statsadvokat, og hvor statsadvokaten har været mere end 2 uger om at behandle sagen. Undersøgelsen viser, at statsadvokaterne i 2007 i gennemsnit var 48 dage om at afgøre tiltalespørgsmålet i forelagte sager.

Undersøgelsen peger på, at det forhold, at der er flere sigtede i samme sag, kan have betydning for varetægtstiden. Den gennemsnitlige varetægtstid i 2007 lå således på ca. 195 dage i sager med op til 2 sigtede, mens den i sager med 3 eller flere sigtede var på 225 dage eller mere. I 2007 var der 3 eller flere sigtede i 47 % af sagerne, jf. tabel 16. Herved adskiller undersøgelsen for 2007 sig fra undersøgelsen for 2006, hvor den gennemsnitlige varetægtstid i 2006 var stort set ens i sager, uanset om der var én eller flere sigtede.

Undersøgelsen peger på, at berammelsestider hos domstolene havde betydning for varetægtstiden – særligt i forhold til nævningsager for landsretten. En analyse af de sager, som statsadvokaten førte for landsretterne i 2007, viser således, at der i disse sager i gennemsnit gik 116 dage – mod 62 dage i de øvrige sager – fra anklageskriftets udfærdigelse til, der blev afsagt dom i sagen, jf. tabel 15. Det er ikke ud fra de foreliggende oplysninger muligt at sige noget om, hvilken betydning gennemførelsen af domstolsreformen – herunder ændringer i nævningsystemet - har haft og vil få på dette område.

Indberetningsskemaerne til Rigsadvokaten har siden september 2006 indeholdt spørgsmål om, hvilke forhold der vurderes at have haft betydning for varetægtsfængs-

lingens længde. Det fremgår af undersøgelsen, at der i 96 % af sagerne er angivet en eller flere årsager til, at varetægtsfængslingerne har været langvarige. Tabel 17 indeholder en oversigt over de indkomne svar. Det fremgår heraf, at det er forhold ved sagen (kompleksitet, omfang mv.) der oftest (27 %) angives som årsag. Herudover angives mentalundersøgelser, andre undersøgelser, den sigtede/forsvarernes forhold og forhold i forbindelse med rettens behandling af sagerne hyppigt som årsag til, at varetægtsfængslinger har trukket ud.

6. Forenkling af indberetningsordningen

RIGSADVOKATEN

Lov nr. 493 af 17. juni 2008 om ændring af retsplejeloven, der trådte i kraft den 1. juli 2008, har gennemført en række ændringer i retsplejelovens regler med henblik på at begrænse antallet af langvarige varetægtsfængslinger i straffesager og generelt bidrage til en hurtigere behandling af straffesager. Der er blandt andet indført fravigelige frister for længden af varetægtsfængsling samt krav om skriftlighed ved anmodning til retten om fortsat varetægtsfængsling. Der er desuden åbnet op for, at retten i visse tilfælde kan træffe beslutning om fortsat varetægtsfængsling uden fristfastsættelse.

SIDE 7

Loven bygger på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1492/2007.

Rigsadvokatens indberetningsordning vedrørende langvarig varetægt blev nævnt i betænkningen, idet Strafferetsplejeudvalget anbefalede, at indberetningsordningen skulle opretholdes.

Justitsministeriet anførte på den baggrund i lovforslagets bemærkninger, at ministeriet kunne tilslutte sig Strafferetsplejeudvalgets overvejelser og anbefalinger om at opretholde en indberetningsordning vedrørende langvarige varetægtsfængslinger. Justitsministeriet tilkendegav endvidere, at ministeriet efter en vedtagelse af lovforslaget ville anmode Rigsadvokaten om indtil videre fortsat at redegøre årligt for udviklingen i langvarige varetægtsfængslinger.

Ved brev af 4. juli 2008 anmodede Justitsministeriet Rigsadvokaten om fortsat at redegøre årligt for udviklingen i langvarige varetægtsfængslinger.

På den baggrund udsendte jeg den 8. juli 2008 Rigsadvokatmeddelelse nr. 6/2008, hvori jeg redegjorde for de nye regler og fastsatte nye retningslinier for politidirektørernes indberetning til statsadvokaterne om langvarige varetægtsfængslinger i forhold til sigtede, der har været varetægtsfængslede i mere end 3 måneder, og statsadvokaternes indberetning til Rigsadvokaten om anvendelsen af langvarig varetægt. Samtidig ophævede jeg Rigsadvokatmeddelelse nr. 2/000 og Rigsadvokaten Informerer nr. 26/2006 om den hidtil gældende indberetningsordning. Den nu gældende indberet-

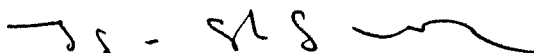
ningsordning svarer i grundtræk til den tidligere gældende, men er tilpasset de ændringer, der følger af lovændringen.

Udarbejdelsen og behandlingen af indberetningerne om varetægtsfængslinger udover 3 måneder er ressourcekrævende i politikredsene og hos statsadvokaterne. Det skyldes, at skemaerne udfyldes manuelt, og at oplysningerne som oftest kun kan findes ved en konkret gennemgang af de enkelte sager.

Jeg indledte derfor i foråret i år et samarbejde med Rigspolitiet og Justitsministeriets Forskningsenhed med henblik på at forenkle den fremtidige behandling af indberetningsordningerne. Rigspolitiet tilkendegav i den anledning, at man i forbindelse med udviklingen af POLSAG vil undersøge mulighederne for fremover at trække de nødvendige oplysninger elektronisk. Rigspolitiet har endvidere tilkendegivet, at man vil medvirke til at undersøge mulighederne for i videre grad at anvende det eksisterende POLSAS i forhold til indberetningsordningen eller dele heraf, således at proceduren med at fremskaffe de nødvendige oplysninger kan forenkles. Disse undersøgelser er endnu ikke tilendebragt. Når der foreligger et resultat af undersøgelserne, vil jeg hurtigst muligt tage skridt til at tilpasse indberetningsordningen hertil.

RIGSADVOKATEN

SIDE 8

Jørgen Steen Sørensen